

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI
Avdelningen för utbildningsvetenskap

Språkutveckling i Montessori- respektive Waldorfförskolan

En jämförelse av det pedagogiska arbetet med barns språkutveckling
i Montessori- respektive Waldorfförskola

Av: Saskia Baum

2018

Examensarbete, Grundnivå (yrkesexamen), 15 hp
Pedagogik
Förskolläraryrket

Handledare: Johan Liljestränd
Examinator: Peter Gill

Baum, S., (2018) *Språkutveckling i Montessori- respektive Waldorfförskolan*. n. Yrkesexamen i pedagogik 15 hp. Akademin för utbildning och ekonomi. Högskolan i Gävle.

Sammanfattning

Språkutvecklingen hos barn har fångat en nyfikenhet hos mig under min studietid och hur det vardagliga arbetet kan utveckla barnens språkutveckling. Ett intresse för olika pedagogiska inriktningar har vuxit fram och vilka strategier som används inom dessa för att stimuleras den verbala språkutvecklingen. Syftet med studien är därför att jämföra två pedagogiska arbetssätt, ett grundat i Montessoripedagogik systemet och ett grundat i Waldorfpedagogik systemet. Studiens frågeställning är vilka strategier som förskollärarna använder sig av och vilka likheter och skillnader som finns inbördes och mellan de två olika pedagogiska inriktningarna.

Genom semistrukturerade intervjuer med fyra olika förskollärare, två inom respektive pedagogisk inriktning, där deltagarna svarar på frågor om vilka arbetssätt som respektive förskola använder sig av för att stimulera språkutvecklingen hos barn. Detta medför att resultatet nödvändigtvis inte behöver bero på respektive pedagogisk ideologi. Utan det kan även förekomma strategier utan specifik pedagogisk inriktning.

Studien visar att barnens första språkutveckling är något som är en del av den vardagliga verksamheten på förskolan. Strategierna som används skiljer sig däremot emellan de pedagogiska inriktningarna. I Montessoriförskolan nyttjas pedagogiskt material för att lära barnen de mer specifika delarna av språkutvecklingen. Inom Waldorfförskolan nyttjas den fria leken och ett mer generellt lärande, där lärandet anpassas efter barnets egna förmågor.

Nyckelord: Förskola, Montessoripedagogik, Pedagogiska strategier, språkutveckling, Waldorfpedagogik

Keywords: Language Development, Montessori pedagogy, pedagogical strategies, preschool, Waldorf pedagogy

Förord

Examensarbetet har utförts i samarbete med olika forskollärare där de fått delta i en intervju för att samla in min empiri till detta sista arbete under min utbildning till forskollärare. Ett stort tack riktas därför till alla deltagare som avlagt sin dyrbara tid till att göra detta arbete möjligt.

Ett tack riktas även till min handledare Johan som hjälpt mig i mitt arbete.

Gävle, December 2018

Saskia Baum

Ordlista

1. Montessori – En pedagogik som är grundad av Maria Montessori.
Montessoripedagogiken har som grund att lära ut ifrån barnens behov, i olika faser i livet, och med hjälp av pedagogiskt material (Skjöld Wennerström & Bröderman Smeds, 2009).
2. Waldorf – En pedagogik som är grundad av Rudolf Steiner. Waldorfpedagogiken bygger på att varje barn är en självständig individ, där kunskapen går från handen till hjärtat vidare till hjärnan. Naturen är den pedagogiska läromiljön med hjälp av de estetiska hjälpmedlen (Ritter, 2008).
3. Strategi – Konsten att organisera och planlägga den pedagogiska verksamheten (Norling, 2015).

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
2	Bakgrund.....	3
2.1	Barns språkutveckling.....	3
2.2	Språkstödjande pedagogik i förskolan i historiskt ljus.....	4
2.3	Förskollärarens roll.....	4
3	Forskningsöversikt och de två pedagogiska inriktningarna.....	6
3.1	Forskningsöversikt.....	6
3.2	Montessoripedagogik.....	8
3.2.1	Montessoripedagogikens vägar till språkutveckling.....	9
3.3	Waldorfpedagogik.....	10
3.3.1	Waldorfpedagogikens vägar till språkutveckling.....	10
4	Syfte och frågeställning.....	12
4.1	Frågeställning.....	12
5	Metod.....	13
5.1	Metodbeskrivning.....	13
5.2	Urval.....	13
5.2.1	Intervjudeltagarna.....	13
5.3	Forskningsetiska aspekter.....	14
5.4	Genomförande.....	15
5.5	Datainsamling.....	16
5.6	Arbetets tillförlitlighet.....	16
6	Resultat.....	17
6.1	Strategier i Waldorfförskolan.....	17
6.1.1	Waldorfstrategi 1, naturen som pedagogisk miljö.....	17
6.1.2	Waldorfstrategi 2, rytm och sång som hjälpmedel till uttal.....	18
6.1.3	Waldorfstrategi 3, lyssna och bekräfta.....	19
6.1.4	Waldorfstrategi 4, sagoberättandets betydelse.....	19

6.2	Strategier i Montessoriförskola	20
6.2.1	Montessoristrategi 1, specifika språkaktiviteter	20
6.2.2	Montessoristrategi 2, eget självförtroende	20
6.2.3	Montessoristrategi 3, pedagogiskt material	21
6.2.4	Montessoristrategi 4, utvecklas i samförstånd med varandra.....	22
6.3	Skillnader mellan Waldorf och Montessori.....	22
6.4	Likheter mellan Waldorf och Montessori uttryckta av förskollärarna.....	24
6.5	Analysresultat	24
7	Diskussion, slutsats och vidare utveckling.....	27
7.1	Resultatdiskussion	27
7.2	Metoddiskussion	28
7.3	Förskolläraryrkets kompetens	29
7.4	Slutsats	29
7.5	Vidare forskning.....	29
8	Referenser.....	31
	Bilaga 1	1

1 Inledning

Vygotskij (1999, citerad i Partanen, 2009) menar att ”utvecklingen av barnets tänkande är beroende av att de behärskar tänkandets sociala verktyg, dvs. Språket” (s. 34).

Under utbildningen till förskollärare har intresset för språkutvecklingen hos barn fångat en nyfikenhet hos mig om hur det vardagliga arbetet kan utveckla barnens språkutveckling. Intresset har vuxit för hur förskollärare stimulerar barnens språkutveckling inom den verbala språkutvecklingen i två olika pedagogiska inriktningar, Waldorf och Montessori. Axelsson, Bergöö, Brink, Fast och Kåreland (2016) beskriver att förskollärarens roll har en avgörande betydelse för barnens språkutveckling. Språkutvecklingen beror på hur verksamheten anordnas. Förskollärarens roll är att skapa förutsättningar för barnen att använda det verbala språket och så med intresset för språket och kommunikationen mellan olika individer. Enligt Skolverket (2016) bör förskollärare vara engagerade och ska stimulera barnens språkutveckling på ett tydligt och lekfullt sätt. Skolverket beskriver inte arbetsmetoder utan är istället det regelverk som justerar förskolans verksamhet där det inte finns någon variation i hur den pedagogiska verksamheten bör bedrivas. Denna studie bevisar att det finns en tydlig variation i hur den pedagogiska verksamheten läggs upp och hur arbete planeras. Empirin i studien samlas in genom att intervjua förskollärare för att ta del av den kunskap och de traditioner i hur deras vardagliga arbete stimulerar barnens språkutveckling.

Språket och den verbala kommunikationen mellan individer är något som underlättar vardagen och är alltid ett utvecklande verktyg. Inte bara det verbala språket, utan även skriftspråket finns runt omkring oss hela tiden. Det är genom språket som människan skapar kontakt till andra individer. Många saker blir enklare att uttrycka om man behärskar det verbala språket, som exempelvis tankar och känslor. Partanen (2009) tar upp Vygotskijs teori och beskriver det verbala språket som ett verktyg, tänkandets sociala verktyg. Både tänkandet och språket utvecklas i sociala sammanhang, genom samspel emellan individer. Partanen skriver att språkutvecklingen även påverkar den sensoriska¹ och motoriska² utvecklingen hos barnet.

---

¹ Sinnesbaserad utveckling

² Rörelsebaserad utveckling

Arbetets syfte är att undersöka hur förskollärare arbetar med språkutveckling på en Waldorfförskola respektive Montessoriförskola. Studien genomförs genom ljudupptagning av intervjuer med fyra förskollärare, två inom respektive pedagogik. Efter intervjuerna transkriberas materialet och analyseras med ett jämförande synsätt.

Arbetet utgår ifrån ett lärarperspektiv, för att kunna använda rapporten i den fortsatta utvecklingen mot att bli en examinerad förskollärare. Förskollärare har en betydande roll i barnens verbala språkutveckling. Analysen har som utgångspunkt i vilka likheter och skillnader som finns emellan de två olika pedagogiska inriktningarna. Förskollärarnas strategier för att stimulera barnens språkutveckling kommer att visualiseras och diskuteras i studien med ett förskolläraryrkesperspektiv. Språkutveckling som ämne i förskolan är något komplext, men ses som en stor naturlig del av den vardagliga verksamheten i förskolan.

2 Bakgrund

I början av detta kapitel presenteras en generell bild av den verbala språkutvecklingen. Sedan en historisk tillbakablick för att gå vidare med att presentera vilken roll förskollärare har i barnens språkutveckling.

2.1 Barns språkutveckling

Språket finns omkring barnen hela tiden, en stor del av vår vardag handlar om att kunna kommunicera med andra individer. Genom att kommunicera kan vi människor ta lärdom av varandra och utvecklas (Bjar et al., 2010).

Maria Montessori har uppmärksammat barnens språkutveckling tidigt och studerade hur språkutvecklingen ser ut redan vid ungefär två års ålder. Redan ett spädbarn uppfattar våra röster och lyssnar gärna till dem (Skjöld Wennerström & Bröderman Smeds, 2009). När barn utvecklar talförmågan pågår det en stor process inom barnet. Det börja med att ett spädbarn använder sig av olika slags gråt och gurglande för att kommunicera att de till exempel är hungrig, missnöjd över någonting eller att barnet är nöjd och vill ”berätta något” genom olika ljud och läten. Vid sex månaders ålder börjar barnet jollra, de använder tvåordsyttrande ljud och läten, som innebär: ta, pa, ba, ma, ha (Bjar, m.fl, 2010). Häriifrån utvecklas barnet ofta en hel del och lär sig att säga mamma och pappa. Vid 12 månaders ålder brukar barnen ofta, inte alltid, börja med att uttala de första enstaka orden som ofta är substantiv. Dessa ord brukar då kunna uttrycka en hel mening, något som barnen ser, har gjort eller vill göra. Vid ungefär två år brukar det gå fort och barnet har nu hunnit utvidgad sitt ordförråd hastigt och lärt sig att uttala meningar, uttrycka känslor och namnge saker och ting. (Bjar, m.fl., 2010) När språkutvecklingen är under full process kan det ibland vara svårt för barnet att kunna göra sig förstådd, vilket leder till en stor frustration hos barnet. Språket är inte helt färdigutvecklat ännu och det saknas vissa ord eller också uttal för att tydliggöra det barnet vill få fram. Denna frustration leder ofta till något slags utbrott på grund av missförstånd. Förskollärarens uppgift blir här att inspirera barnet till ett nytt försök och hjälpa till. Det är viktigt att kunna visa förståelse vid dessa tillfällen och fortsätta samtalet med barnet på ett nyfiken sätt. När barnet är tre år har det börjat få en egen identitet genom att använda sig av jag-formen. Genom att barnet nu har förstått att barnet självt är en individ utvecklas även leken. Leken har nu en viktig funktion och hjälper barnet att utvecklas, lära sig och inte minst bearbetar erfarenheter och tankar (Lindqvist, 1996; Skjöld Wennerström & Bröderman Smeds, 2009). När barnet börjar närma sig sex-sju år har barnets språkutveckling varit i gång en längre period och

liknar nu de mindre vuxnas språkbruk. Öhman (2016) beskriver att som förskollärare ska det hållas höga förväntningar på barnen, detta är dock något som inte skall förväxlas med höga krav.

2.2 Språkstödjande pedagogik i förskolan i historiskt ljus

Den dåtida förskolan där alla barn var välkomna, inte bara de rika, upprättades 1904. Förskolan kallades då för Kindergarten eller Barntädgård. Idén med Kindergarten var att driva pedagogiska utgångspunkter och att stödja mödrarna i fostrandet av barnen när de behövde arbeta. Något som förskolan utgår ifrån än idag, är lekens betydelse för barnens utveckling (Martin Korpi, 2015). Barnen ska få prova på språkets konstellation, gestalta sagor, utföra praktiska språkaktiviteter vilka är grunden för den pedagogiska verksamheten. Även pedagogiskt material, sånger och lekar var en typisk del av den pedagogiska verksamheten. Välutbildad personal var något man ansåg som viktig och så med att kunna ha en välfungerande verksamhet med bra kvalitet (Martin Korpi, 2015). Verksamheten var under denna tid mer barnomsorg till skillnad från idag där läroplanen poängterar att barnen bör utvecklas till goda samhällsmedborgare och förberedas inför kommande skolgång (Skolverket, 2016). Under det kommande århundradet efter industrialisering och högkonjunkturer när både kvinnor och män börjat jobba i fabriker ställdes det nya krav och förväntningar på förskoleverksamheten.

2.3 Förskollärarens roll

Enligt Skolverket (2016) finns det olika mål och riktlinjer som verksamheten på förskolan ska följa. Det är förskollärarens uppgift att tillgodose dessa och arbetar utifrån läroplanen i verksamheten. Ett mål som tas upp av Skolverket är att det ska strävas efter att barnen utvecklar nyanserat talspråk, ordförråd och begrepp. De ska även leka med ord, berätta, ställa frågor etc. Skolverket (2016) ger en tydlig syn på vad förskollärarna bland annat har för uppgift och vad som förväntas av dem. Att stimulera barnens språkutveckling och anpassa verksamheten efter barnens behov och intressen är en stor del av den vardagliga verksamheten (Svensson, 2012).

Barnens utveckling skall enligt Läroplanen för förskolan dokumenteras av förskolläraren. Genom denna pedagogiska dokumentation kan barnens språkutveckling analyseras och diskuteras hur den skulle kunna utvecklas (Lindgren, 2016). Dessa reflektioner är något som sker mellan förskollärarna i verksamheten. Resultatet av reflektionen är sedan sådant material

som ligger till grund för utvecklingssamtal med föräldrar och utveckling av hela förskolans verksamhet.

3 Forskningsöversikt och de två pedagogiska inriktningarna

I följande avsnitt presenteras forskningsöversikten i ämnet språkutveckling. Det inleds med en generell bild om vad forskningen antyder för att sedan gå vidare med att presentera respektive pedagogisk inriktning. Efter varje pedagogisk inriktning presenteras det hur de ser på lärandet av den verbala språkutvecklingen.

3.1 Forskningsöversikt

Enligt Norling (2015) är språkutvecklingen något som sker i sociala sammanhang med andra individer. Jonsson (2016) beskriver den verbala kommunikationen som en central företeelse i den vardagliga verksamheten med barnen på förskolan. Barnens verbala uttrycksförmåga kommer genom att de i början ska kommunicera på sitt egna sätt med varandra för att sedan gå över mer mot den verbala kommunikationen med hjälp av språket och att muntligt uttrycka sig. Hyltenstam, Axelsson och Lindberg (2012) beskriver att språkundervisning idag är nödvändigt, då en mer globaliserad värld medför att kommunikationen mellan olika språk har en större betydelse än tidigare. Hjort och Pramling (2014) menar att detta ställer krav på omgivningen runt barnen, att den främjar utvecklingen och fångar barnens intresse att lära sig och utvecklas.

För att utveckla barns samtalslust och utforska språket ska förskollärare ge möjligheterna för en social språkmiljö. Genom ett aktivt lyssnande till det barnen har att berätta ger vi barnen lust till att vilja berätta och fantisera på ett djupgående och nyanserat sätt (Norling, 2015). Hyltenstam et al. beskriver att förskolläraren ska ge barnen de förutsättningar som de behöver för att få ta del av språkets alla möjligheter. Det läggs mycket vikt på att de vuxna bör tillmötesgå och vid behov stötta barnen på ett rimligt sätt för att hitta rätt ordval.

Ett aktivt lyssnande bidrar till att barnen känner sig sedda och tagna på allvar. Detta bidrar också till det språkliga självförtroendet stärks och nyfikenhet till nya ordval och meningar uppstår (Norling, 2015). Kommunikationen mellan barn och förskollärare måste ha en mening för barnen för att de ska utveckla sitt egna tänkande och förståelsen för sig själv och andra. Norling beskriver genom att värdera och reflektera över det som andra säger och jämföra det mot sina egna uppfattningar skapas ytterligare förståelse för varandra.

Norling pekar på att de leksaker och symboler som finns omkring barnen ska uppmuntra barnen till ett spontant lärande. Samtal med barn bör utgå ifrån barnens egna intressen för att få dem engagerade till samtalet (Norling, 2015). Genom att uppmärksamma barnens intressen

växer en nyfikenhet fram hos barnet och medför att det kan bli enklare att förstå och hänga med i samtalet för att barnet har något som det kan relatera till.

Jonsson (2016) beskriver att det är viktigt som förskollärare hur man exempelvis håller ett samtal med barnen och hur man ska förhålla sig till en aktiv kommunikation. Jonsson lägger också vikt på vilket sätt som samtalet förs med barnen. Ett kvalitativt samtal är betydligt bättre för barnens språkutveckling om man jämför mot ett kvantitativt samtal som inte stimulerar deras utveckling på samma sätt. Kvaliteten på det pedagogiska arbetet korrelerar starkt med hur väl förskolläraren kan läsa av och förstå barnens individuella behov (Norling, 2015). Jonsson beskriver också vikten av att vid ett samtal med barnen bör en återkoppling ske, för att barnen ska kunna utveckla, förstå samtalsinnehållet och så med utveckla språkutvecklingen ytterligare.

En viktig egenskap hos förskolläraren är att närgranska sig själv och sina värderingar. För att förskolläraren ska kunna närgranska sig själv bör det finnas tid för reflektion över det egna arbetet, både i grupp med andra förskollärare samt egen tid (Norling, 2015). Hög kompetens och utveckling hos förskolläraren medför en pedagogisk medvetenhet och bidrar till väl utvecklad lärandeprocess hos både individen och barngruppen som helhet. Det poängteras även att i lärarkollegiet bör det kunna diskuteras, analyseras och ge varandra konstruktiv kritik på den vardagliga verksamheten för att kunna ta ytterligare steg mot en optimal lärandeprocess hos barnen.

Enligt Hyltenstam, Axelsson och Lindberg (2012) är förskollärarens roll att bygga självförtroende hos barnen en viktig egenskap. Detta för att barnen ska våga kommunicera och säga fel innan de riktigt har lärt sig språkets alla nycklar. Hyltenstam, Axelsson och Lindberg menar att beroende på vilken barngrupp som barnen befinner sig i, finns det olika utrymmen för olika individer. Detta påverkar då vilka identiteter som barnen tar till sig och det medför slutligen att barnens språkutveckling kan bli lidande om de inte känner sig trygga i den identitet som de får på förskolan.

Ordförrådet utvecklas under intensiva samtal med barnen. Källström (2011) beskriver sagoberättandets roll för barnen, hur annorlunda en berättelse kan vara beroende på hur lyssnaren tolkar det som sägs. Beroende på hur mycket erfarenhet som lyssnaren har när den lyssnar på en saga blir beroende av hur mycket som den egentligen förstår och vilka bilder som den målar upp för sig själv. Detta genererar då konsekvenser för lärandet av barnen. Om barnen inte riktigt förstår vad berättelsen handlar om, kan de heller inte förstå

meningsbyggnaden och begreppen som förekommer. Detta gör att det återkommer till det som tidigare beskrivits med vikten av ett kvalitativt samtal framför ett kvantitativt. Genom sig själv bygger man upp bilden av andra, vilket sätter perspektiv på språkutvecklingen när barn samtalar med varandra att barnen tolkar det som andra säger utifrån sin egen världsbild.

3.2 Montessoripedagogik

Maria Montessori är grundaren till Montessoripedagogiken. Hennes grundtanke är att alla barn är nyfikna individer som gärna vill upptäcka världen, samtidigt som de vill lära sig och pröva på allt omkring dem (Montessoriförbundet, 2018). Maria Montessori utgår från att alla barns intressen och mognad förändrades i olika åldrar. Hon menar att barn går igenom samma förändringar i livet men det skiljer sig emellan olika individer vid vilken ålder som förändringen sker. Hon kallar de olika mognadsstadierna för ”*sensitiva*” eller ”*känsliga*” perioder. Enligt Montessori lär sig barn bäst när lärandet anpassas barnens utvecklingsstadium. Genom att utgå ifrån barnens intresse, tar sig barnen an kunskapen på ett mer mottagligt sätt. Pedagogiskt material används och har en stor betydelse inom pedagogiken och varje sak har sin bestämda plats på förskolan (Skjöld Wennerström & Bröderman Smeds, 2009).

Inom Montessoripedagogiken är grundfilosofin att alla barn kan lära sig saker på egen hand, det handlar om ens egna vilja och drivkraft (Skjöld Wennerström & Bröderman Smeds, 2009). Det kan behövas hjälp på vägen, men själva lärandet sker på egen hand med hjälp av det konkreta pedagogiska materialet. I Montessoripedagogiken är det lärarens ansvar att vägleda barnen till lärandet och utvecklingen, genom att låta barnen prova på själva och hitta lösningar till problemen. Man arbetar med att ställa följdfrågor för att barnen själva ska kunna besvara de frågor som de bär på, vilket hjälper förskollärarna barnen på vägen till lärande och utveckling. Barnens vilja att kommunicera med andra utvecklas i samma aktivitet, vilket är en viktig del i barnens språkutveckling.

I lärandeprocessen används olika material som hjälper barnen att förstå saker och ting. Pedagogiken utgår från att lämna det konkreta mot de abstrakta³ för att barnen lättare ska kunna få en känsla för att de hittat det som inte går att finna i den mer konkreta miljön. När pedagogiken utgår från det mer abstrakta kan aktiviteter på förskolan inom ämnen som annars ses som komplexa bli lättare för barnen att ta till sig, exempel på sådana ämnen är

---

³ Abstrakta material, material som inte riktigt går att sätta fingret på vad det är.

förstaspråkutveckling. En metod som används för att lära barnen är att använda samma material till yngre barngrupper som till äldre. Materialet används på ett annorlunda sätt till de äldre då de kommit längre i sin läroprocess och behöver en annan nivå på lärandet (Montessoriförbundet, 2018).

På en Montessoriförskola ses de första tre åren i barnets liv som de viktigaste åren under barnets uppväxt. Under den första tiden ska barnen kunna utvecklas i sin egen takt och med dess egna villkor och krav (Skjöld Wennerström & Bröderman Smeds, 2009).

3.2.1 Montessoripedagogikens vägar till språkutveckling

Inom Montessoripedagogiken utvecklas lärandet av språk hos barnen både individuellt och i grupp. Det kan handla om olika pedagogiska aktiviteter som stimulerar språkutvecklingen hos barnen. De använder sig ofta av språkmateriäl i form av tillexempel bilder, föremål eller bilder på olika föremål som förskolläraren håller upp för barnen som de sedan ska namnge. Skjöld Wennerström och Bröderman Smeds (2009) beskriver att barnen bör ha ett namn på allt som finns i dess omgivning. En metod som används är ”trestegslektionen” där förskolläraren håller fram exempelvis tre olika föremål och berättar vad de heter (1), förskolläraren ber sedan ett barn i gruppen peka på ett specifikt val av föremålen (2) och sedan får barnet berätta vad det heter och hur det ser ut (3). Beroende på ålder och individens utvecklingsstadium kan aktiviteten anpassas efter barnens egna behov. Kommunikationen mellan barn och vuxna ses i just denna aktivitet som en nyckel för framgång och är betydande för barnens språkutveckling. Barnens språkutveckling stimuleras genom det pedagogiska materialet som finns på en Montessoriförskola. Materialet kategoriseras i sensorisk och praktiskt material för språk, matematik och kultur. Att lyssna på vad barnen har att berätta och att kommunicera med dem är en stor tillgång till språkutvecklingen (Skjöld Wennerström & Bröderman Smeds, 2009).

Exempel på ett pedagogiskt material som används inom Montessoripedagogiken är sandpappersbokstäver. Med hjälp av detta konkreta material visualiseras bokstäverna i alfabetet. Barnen utvecklas med hjälp av sina sensoriska och motoriska inlärningsmetoder genom att se, känna och uttala de olika bokstäverna som visas på respektive tavla (Skjöld Wennerström & Bröderman Smeds, 2009).

3.3 Waldorfpedagogik

Waldorfpedagogiken handlar om att utveckla hela människan, så som känsla, tanke och vilja. Den utgår ifrån Rudolf Steiners teori och livstanke som basera på det antroposofiska⁴ som innebär att varje individ har en egen utvecklingsfas och att alla barn ska bli fria, sociala och harmoniska människor (Steinerskolan, 2018). I en Waldorfverksamhet arbetas det utifrån estetiska uttrycksformer som bild, skapandet, musik, rörelse etc. Fostringen och lärandet hänger ihop och utgör en grund för pedagogiken. I Waldorfpedagogiken tar man tillvara barnens efterhärmningsförmåga och utför olika aktiviteter tillsammans med barngruppen som diskning, städning, matlagning, berättande och danslekar. De utgår utifrån en återkommande dagsrytm som gör det enkelt att följa rutinerna på förskolan. Den fria leken är en viktig del i Waldorfpedagogiken där barnen skapar och använder sin egna fantasi. Genom leksaker av naturmaterial utvecklas fantasin ytterligare och utveckla leken och aktiviteten till något nytt eller annat. Miljön har en stor betydelse och lägger grunden till en miljövänlig verksamhet. Ett nära samarbete med föräldrarna är en viktig del och utgör en trygghet för barnet.

På Waldorfförskola är terminen uppdelad i olika projekt, lärandeprocessen hos barnen utgår från olika teman som till exempel årstiderna, högtiderna och genom estetiska material skapas det fram olika lärande aktiviteter med utgångsläge från barnens intressen och utvecklingsnivåer (Steinerskolan, 2018).

Grundaren av Waldorfpedagogiken, Rudolf Steiner beskriver att deras sätt att se på lärandet till barnen som ett sätt att ge barnet de nycklar som det behöver för att förbereda barnen på den tid som väntar dem i skolan. Rudolf Steiner (citerad i Ritter, 2008) beskriver att ”det betyder egentligen så mycket att man förmedlar annehanda kunskaper till barnet, utan att man ger det den rätta förberedelsen för en riktig upplevelse av världen.” (s.98)

3.3.1 Waldorfpedagogikens vägar till språkutveckling

I Waldorfpedagogiken jobbas det utifrån sagor, upplevelsebaserade aktiviteter och skapandet för att utveckla barns språk. Patzlaff, McKeen, von Mackensen och Grah-Wittich, (2011) beskriver att barn behöver en ”gnista” och ständigt vara i kontakt med språket för att kunna utveckla det på ett hälsosamt sätt. Det är inte mängden ord som flyger förbi barnen som är det viktiga utan det är de kvalitativa samtalen där varje individ verkligen förstår de ord och

---

⁴ Den livsåskådning som Rudolf Steiner grundade med den livstro att man kan förena naturvetenskap och ett andligt liv. Man syftar till naturens möjligheter att bidra till ett fritt och hälsoriktigt liv.

begrepp som förekommer i samtalet. Vuxna som använder barnspråk främjar inte barnens verbala språkutveckling då det förlöjligar barnen.

Patzlaff, et al., (2011) menar att en grundideologi som finns inom Waldorf är att barnen skall lära sig om språkutveckling genom praktiska aktiviteter. Genom att själva få berätta hur aktiviteten skall genomföras eller en saga som gestaltas till en levande dockteater (Waldorfförskolefederationen, 2016). Barn lär sig genom att härma det som vuxna uttalar, långt innan de egentligen vet vad de härmar vilket är deras sätt att utvecklas. Detta gör att barnen utvecklar sensomotoriska⁵ sätt att härma det som vuxna uttrycker. För att stödja barnen i denna utveckling används även rim, ramsor och sång, som författarna menar att stimulerar språkutvecklingen hos barnen. Patzlaff, et al. beskriver att det är ett samspel mellan sång, rytm och lärandet att kunna prata och göra sig förstådd. Rytm är en nyckel att nå barnen och att få dem samlade och engagerade. Dessutom har den positiva affekter på deras språkliga kompetens och för barn med uttalande svårigheter kan rytm och sången hjälpa och underlätta för dem till korrekt uttal. Barn gillar att själva utforska sitt språk, vilket den fria leken på förskolan lägger en grund för.

Genom det konstnärliga skapandet i den fria leken kan barn absorbera språket som används av andra individer, förbereder dem varandra för att i framtiden lättare kunna ta till sig mer kunskaper. Ritter (2008) beskriver att barn lär sig den avancerade delen av språket genom att först lära sig det verbala språket och sedan lära sig de grammatiska nycklarna. Barnen bör lära sig språk på ett intresseväckande sätt, vilket betyder att barnen skall lära sig språk på ett sätt som de själva tycker är intresseväckande och engagerande .

---

⁵ Samspelet mellan sinnesintryck och motorik

4 Syfte och frågeställning

Syftet med studien är att jämföra språkutvecklingen i två pedagogiska arbetssätt, ett grundat i Montessori och ett grundat i Waldorf.

4.1 Frågeställning

Frågeställningen som besvaras i studien är

1. Vilka strategier använder sig förskollärarna av utifrån sin pedagogiska tradition med barns språkutveckling?
2. Vilka skillnader framträder inbördes och mellan de pedagogiska inriktningarna?

5 Metod

Avsnittet förklarar arbetets metodbeskrivning där de metoder som använts kommer presenteras. Motivering av metodvalet sker i ett inledande skede för att sedan redogöra för urval och vilka deltagarna är. Sedan presenteras de forskningsetiska ställningstaganden som tas i beaktande under studien. Sedan förklaras tillvägagångssättet för att slutligen redogöra för hur tillförlitligt resultatet är för läsaren.

5.1 Metodbeskrivning

Denna undersökning är genomförd i form av en kvalitativ semistrukturerad intervjustudie, där det intervjuas fyra förskollärare (Christoffersen & Johannessen, 2015). Det intervjuas två förskollärare på respektive förskola. Anledningen till att en semistrukturerad intervjustudie genomförs är för att fånga en del av komplexiteten och det är en komparativ undersökning vilket menas att resultatet från intervjuerna ställs mot varandra för att kunna se likheter och skillnader. Semistrukturerad intervju innebär att frågorna som intervjudeltagarna svarar på har de tagit del av innan intervjutillfället. Dessutom ges det möjlighet för uppföljningsfrågor och även mer öppna och detaljerade svar kan uttryckas med hjälp av direktkontakten mellan deltagaren och den som intervjuar, om så önskas. Fler fördelar med en semistrukturerad intervju är att den underlättar arbete att jämföra de olika pedagogiska inriktningarna, då intervjudeltagarna fått samma frågor innan mötet. Christoffersen och Johannessen menar att metoden är en noggrann och givande metod som lämpar sig för uppgiftens syfte. Detta på grund av att få en välbeskrivande, tydlig insyn och förståelse för vilka strategier som de olika pedagogiska inriktningarna tillämpar med språkutvecklingen på respektive förskola.

5.2 Urval

Vid utskicket av missivet till de berörda förskolorna framgick det att endast utbildade förskollärare får delta för att erhålla innehållsrika svar och svar som baserar sig på tidigare forskning i området, framför pedagogernas traditioner. Förskolorna som valdes arbetar utifrån en Waldorf respektive Montessoripedagogik, detta då syftet är att jämföra de olika verksamheterna. Valet av lämpade förskollärare för studien överläts till förskolechefen på respektive förskola.

5.2.1 Intervjudeltagarna

1. Anna, förskollärare inom Waldorfpedagogik. Anna har jobbat på Waldorfförskola i 12 år och under den tiden har hon gått Waldorfförskolläraryrketutbildningen på deltid. Hon har

även jobbat på en skola innan hon började jobba inom förskola. Under tiden hon har jobbat inom skola har Anna lärt sig väldigt mycket och utvecklats en hel del vad det gäller att jobba med barn i olika åldrar. Genom mycket erfarenhet och utbildning har Anna fått sin kunskap och intresset för barn och barns utveckling.

2. Louise, förskollärare inom Waldorfpedagogik. Har gått Waldorfförskolläraryrket i Bromma, Stockholm på Waldorfhögskolan. En femårig deltidstudium. Har sedan utbildningen jobbat på Waldorfförskola i sex år.
3. Annika, utbildad förskollärare och Montessoriförskollärare. Annika har gått förskolläraryrket i Stockholm och har sedan lagt till Montessoristudiet via universitetet i Stockholm. Annika har jobbat som förskollärare sedan 1992. På både kommunal och i Montessoriförskola.
4. Ronja, utbildad Montessoriförskollärare. Har enbart läst Montessoripedagogik som är en tvåårig utbildning i Stockholm. Har fått med sig mycket kunskap genom fortbildningar och erfarenhet. Ronja har jobbat som förskollärare i 17 år.

5.3 Forskningsetiska aspekter

Denna undersökning tar hänsyn till de fyra huvudkraven som alla forskare behöver ta ställning till (Christoffersen & Johannessen, 2015). Detta innebär att undersökningen utgår från etiska principer för att skydda deltagarnas identitet och information som lades fram vid intervjuerna. Alla namn som presenteras i studien är figurerade och har ingen koppling till individen. Därför är deltagarna endast benämnda med det påhittade förnamnet vidare i studien. De fyra huvudkraven redogörs nedan, för att förtydliga de etiska principerna som denna undersökning utgår ifrån.

Alla informanter fick genom ett missivbrev, se även *Bilaga 1* information om själva arbetets syfte och en ungefärlig tid på intervjun. Genom denna information täcks *informationskravet*, vilket är ett utav de fyra huvudkraven. Vidare används *samtyckeskravet* som innebär att alla som deltar i intervjun kommer att kunna avbryta intervjun om de inte upplever att intervjun upplevs relevant eller att deltagarna ångrar sig och inte vill delta längre.

Konfidentialitetskravet handlar om att alla deltagares personliga information, så som personuppgifter och känslig information kommer att förstöras när arbetet och transkriptionerna är färdigställda. Det innebär att inga obehöriga kommer i kontakt med

materialet. Materialet som samlats i form av intervjun kommer enbart nyttjas för undersökningens syfte. Sedan kommer allt material att förstöras för att förhindra någon åtkomst av obehörig, vilket täcker *nyttjandekravet* (Christoffersen & Johannessen, 2015).

5.4 Genomförande

Kontakt med förskolorna togs genom att mejla ett missivbrev till respektive förskolas mejladress. Det bokades in ett tillfälle på respektive förskola för intervjuerna och sedan intervjuades det vid tre olika tillfällen. Temat och frågorna som användes i intervjun skickades ut till alla fyra förskollärare en vecka innan mötet för att ge dem tid att fundera över frågorna. Detta för att underlätta diskussionen med informanterna och för att de ska kunna ge utförliga svar på frågorna.

Frågorna som användes i intervjun är enligt följande;

1. Var har du lärt dig ditt arbetssätt? Vad har du för utbildning?
2. Finns det något du brinner för när det gäller att stödja barnspråksutveckling?
3. Vilka är de viktigaste delarna för att stödja barnspråksutveckling utifrån ett Waldorf/Montessoriarbetssätt?
4. Kan du fördjupa dessa delar ytterligare?
5. Finns det sådant som är typiskt Waldorf/Montessori för ditt arbetssätt och sådant som inte är det (som inte beror på Waldorf/Montessoripedagogiken)?

Intervjun spelades in på en privat mobiltelefonen, som endast jag har tillgång till, för att sedan kunna transkribera materialet. Mobiltelefon används för ljudupptagning och ses som den dokumentationsmetod som är mest tillförlitlig och underlättar sedan arbetet. Vilket bidrar till att de etiska principerna efterföljs med att materialet endast finns tillgängligt för att fylla syftet i rapporten (Lindgren, 2016).

Intervjun sker i ett enskilt rum bortom barn och annan personal på förskolan för att förskollärarna ska kunna ges möjlighet att uttrycka sina tankar utan att känna sig begränsade. Efter intervjun påbörjades transkriberingen och dokumentationen av materialet. När allt material slutligen fanns tillgängligt i text raderades ljudupptagningen från samtliga digitala verktyg för att motverka att känslig information sprids.

När materialet transkriberats delades resultatet upp utifrån de frågor som ställdes under intervjun. Utifrån dessa frågor analyserades det insamlade materialet. Enstaka citat som tolkats som strategier presenteras i olika kategorier för hur de olika informanterna jobbar med

språkutveckling i verksamheten. Strategierna är tagna som uttryck från förskollärarna och behöver nödvändigtvis inte vara det som respektive ideologi står för. Det vill säga att strategierna i resultatet inte enbart är beroende på respektive pedagogisk inriktning. Strategierna är arbetssätt från respektive förskollärare och är inte nödvändigtvis bunden till de ideologiska tankarna. De är sedan kategoriserade efter varje respektive pedagogisk inriktning och deltagare. När de olika strategierna kartlagts genomfördes en jämförelse mellan hur språkutvecklingen skiljer sig emellan de olika pedagogiska inriktningarna.

5.5 Datainsamling

Studien grundar sig på två sorters datainsamlingar, en primärdata och en sekundärdata. Primärdata är den empiri som samlats in genom intervjuerna i förskolan. Sekundärdata är det material som samlats in genom egenstudier av litteratur, såsom böcker, vetenskapliga artiklar om barns språkutveckling. Detta arbete har skett genom sökningar inom olika digitala databaser och besök på bibliotek för att kunna sammanställa ett tillförlitligt resultat. För information om respektive pedagogisk inriktning har informationssökningen till viss del också varit att studera respektive pedagogisk hemsida där de delgiver litteratur som tillför positiva resultat för studiens syfte.

5.6 Arbetets tillförlitlighet

I denna studie har det använts informanter som inte är statistiska, vilket menas att dessa personer beroende på när de svarar på en fråga kan ge olika svar. Dessutom kan det som informanterna beskrivit vara svårt att uppnå i den vardagliga verksamheten som de bedriver. Det kan heller inte utifrån arbetets empiri säga exakt hur de olika pedagogiska inriktningarna jobbar med språkutveckling likväl vilka skillnader som är emellan dessa två.

Den sekundära datainsamlingen är samtligt material granskat enligt de standarder som krävs för att materialet skall kunna publiceras. Material som inte varit granskat har valts bort för att upprätthålla arbetets tillförlitlighet.

6 Resultat

Detta avsnitt inleds med att besvara frågeställningen med vilka strategier som nyttjas i förskolan för att gå vidare med vilka skillnader och likheter som funnits i intervjuerna. Strategierna presenteras i kategorier där de är indelade efter varje pedagogisk inriktning och intervju. Varje intervju har delgivit två strategier på exempel hur den vardagliga verksamheten jobbar med barns språkutveckling. Därefter presenteras de olika strategiernas likheter och skillnader. Slutligen kommer en analys av resultatet.

6.1 Strategier i Waldorfförskolan

Nedan presenteras resultatet av de olika strategier som deltagarna inom Waldorfpedagogiken har uttryckt under intervjutillfället.

6.1.1 Waldorfstrategi 1, naturen som pedagogisk miljö

Denna strategi innebär att man vistas med barnen på en plats där de har möjlighet att utveckla sitt språk utan att störas av sådant som oftast stör koncentrationen. Strategin handlar om att ta med barnen ut i naturen, till en mindre psykosocialt anspänd plats, där barnen får samtala med varandra vilket medför att deras förmåga till att föra ett samtal utvecklas och deras ordförråd utvecklas. Med naturen som plats för utveckling av den verbala kommunikationen med ett samtal utifrån barnens egna intresse blir utvecklingen mer upplevelsebaserad och barnen blir mer delaktiga i samtalet med varandra och har lättare att ta till sig det som berättas. Barnen får berätta om vad de varit med om för varandra och så med övas barnens uttal och deras förmåga till verbal kommunikation stimuleras.

Att använda skogen som språkfrämjande miljö är typiskt ur ett antroposofiskt synsätt att lära barn med naturen som plats för att främja lärandet. Situationen när barn ska presentera saker för varandra är något som tenderar att upplevas som något pressad situation. Barnen upplevs pressade i denna situation för att de måste hålla ett korrekt samtal med allas uppmärksamhet och alla lyssnar. Naturen hjälper barnen att vara mer avslappande och samtalet blir lugnare och barnen upplever det som enklare att föra en konversation. Barnen tenderar också att bli mer fria i sitt tänkande och kan inom lekens ramar kommunicera och utvecklas genom varandra. Skogen som pedagogisk miljö underlättar också att ta sig närmare barnen och förstå varje individs behov.

Förskollärarna flyttar den pedagogiska verksamheten till den närliggande skogen en till två gånger i veckan, vilket även blir platsen där barnen befinner sig när de utvecklar sitt språkbruk. I skogen kan den verbala språkutvecklingen utvecklas genom att låta barnen leka

fritt med varandra och låta kreativiteten flöda utan konkreta material och tillrättalagda övningar. Barnen måste kommunicera genom språkbruk, för att få alla att vara delaktiga i leken och de lär sig nyttja språket som metod att göra sig förstådd. På denna förskola har de valt att de bygga upp en skogskoja där de samlar barnen i mindre grupper och låter dem berätta för varandra vad de gjort under helgen.

I skogen har vi en liten koja och där får de alltid berätta vad de har gjort i helgen, någonting roligt och för de barn som har det svårt eller att dom inte kan prata så bra, hjälper jag dom och så de får öva sig i att berätta. (Anna, personlig kommunikation, 15 november 2018)

Barns språkutveckling främjas genom att de berättar för varandra om olika saker. Denna aktivitet har positiva effekter på barnens språkutveckling, då de kan samtala utan den psykosociala pressen. En strategi som främjar barnens utvecklande av språkbruket och delaktighet. Genom denna planerade veckovisa aktivitet utvidgas språkbruket, varje vecka har något barn varit med om något nytt. Detta innebär att varje vecka uppstår nya begrepp och förklaringar. Detta utvidgar så med barnens ordförråd samtidigt som de övas på att berätta, förklara och nyttja det verbala språkets möjligheter att göra sig förstådd. Åhörarna utvecklas på att lära sig att lyssna och deras förmåga att måla upp bilder i sin egna fantasi utvecklas, på liknande sätt som när en vuxen läser en saga.

6.1.2 Waldorfstrategi 2, rytm och sång som hjälpmedel till uttal

Genom att använda rytm och sång kan barnens uppmärksamhet och engagemang till det verbala språket stimuleras. I intervjun uttrycktes det genom att sjunga fram det budskap som ska nå barnen blir vardagen mer lekfull. Verksamheten anpassas efter barnen, på barnens nivå. I det vardagliga arbetet när det exempelvis är dags att städa hade ett traditionellt sätt att underrätta barnen om att det är dags att säga åt dem att göra det. Strategin är att anpassa det vardagliga arbetet till ett lekfullt sätt att sjunga fram sitt budskap. Barnens uppmärksamhet fångas och rytmen i sången har en positiv inverkan på barnen att utveckla det verbala språket. Anna (personlig kommunikation, 15 november 2018) menar att ” (...) de har mycket lättare att höra när man sjunger än när man berättar att nu ska vi städa och leken går över från lek till städning”.

Genom att utgå från barns perspektiv och anpassa verksamheten i gemenskap med barnen, läggs verksamheten upp utefter denna strategi och upplägg. Genom att använda sig av sången och rytmens hjälpmedel främjas barnens språkutveckling. Då sången och rytmen underlättar för barnen att lära sig uttala sammanhängande meningar. De kan med hjälp av rytmen i sången få det stöd som kan vara avgörande om barnet har svårigheter att komma igång med

språkbruket. Om sången ligger nära tillhands för förskolläraren som hjälpmedel och avseende barnens härmningsförmåga mot förskolläraren läggs det här ett stöd för barnens uttalande.

6.1.3 Waldorfstrategi 3, lyssna och bekräfta

Strategi nummer tre kommer från en annan deltagare än de tidigare två strategierna. Det som kan utläsas från det empiriska materialet är att en stor del av Waldorfpedagogikens ideologi, är att barnen ska få berätta och att förskollärarens roll blir att lyssna på det som barnen har att säga. Genom att återkoppla till barnen vad de har sagt och hur lyssnaren förstår det som barnet säger utvecklas barnets berättandeförmåga. Poängen är att man ska skilja på återkoppling och tillrättavisande, barnen behöver erhålla ett självförtroende för att utforska språkbruket. Tillrättavisas barnen istället för att berätta för dem hur lyssnaren tolkar det som de säger har en negativ inverkan på deras framtida utveckling.

(...) det handlar inte så mycket om att prata, utan mest om att lyssna på vad dom säger och bekräfta dem och ge dem verktyg att kunna roa sig själva i sociala situationer. Alltså att ha ett språk, det är ju ett verktyg som är det viktigaste inför kommande skolstart skulle jag vilja säga och inlärningsmöjligheterna är ju enormt stora när man har fått en bra grund. (Louise, personlig kommunikation, 19 november 2018)

6.1.4 Waldorfstrategi 4, sagoberättandets betydelse

Sagoberättandet är en strategi som används för att framförallt utvidga barnens ordförråd och deras möjlighet att bilda sina egna bilder i hjärnan. Den strategiska metoden som tillämpas är att en och samma saga används varje dag i fyra dagar för att barnen verkligen skall förstå innehållet och begreppen som uppenbaras i sagan. Den femte dagen i veckan kan sagan på olika sätt gestaltas, exempelvis genom ett dockspel. De svårare delarna av sagan fångas upp och förklaras genom att förskolläraren gestaltar sagan, antingen tillsammans med barnen eller att barnen får vara publik. Upprepning blir den konkreta strategiska metoden som används i verksamheten. Genom gestaltande av sagan och beskriva sagan tillsammans med barnen kan barnens ordförråd utvecklas mot just Waldorfpedagogikens ideologi att hellre lära barnen en mindre mängd begrepp som de verkligen behärskar. Detta framför att överösa barnen en kvantitativ mängd med begrepp som de inte riktigt förstår eller behärskar.

(...) det är samma saga fyra dagar i veckan. Sen om man vill då, beroende på lite hur det ser ut i verksamheten så kan man faktiskt göra så att man gestaltar sagan i ett dockspel på femte dagen så då har dom upplevt samma saga och så blir det ett dockspel på slutet, det är också ett väldigt fint sätt att knyta an. (Louise, personlig kommunikation, 15 november 2018)

6.2 Strategier i Montessoriförskola

Nedan presenteras resultatet av vilka strategier som deltagarna inom Montessoripedagogiken har uttryckt under intervjutillfället.

6.2.1 Montessoristrategi 1, specifika språkaktiviteter

Denna strategi innebär att man anpassar språkaktiviteterna till den specifika barngruppen. Strategin har som utgångspunkt att använda specifika språkaktiviteter där målen för aktiviteten formuleras beroende på vilken barngrupp som aktiviteten är tänkt till, exempelvis kan målen tas från Läroplan för förskolan och att aktiviteten ska utveckla ordförrådet, begreppsförståelse alternativt grammatiska färdigheter (Skolverket, 2016). Denna strategi som förskolläraren använder sig av är något som är en ideologisk strategi för att lära barnen. Med specifika aktiviteter med exempelvis en aktivitet som främjar barnens grammatiska färdigheter. Montessoriverksamheten värdesätter grundaren Maria Montessoris ord och tar dem på största allvar med att språkutvecklingen sker som mest under den tidiga delen av livet. Exempelvis med att barnen tar till sig språkbruket som bäst i en ålder mellan fyra till sex år. För att barnen i denna ålder ska kunna utveckla sitt språk behövs det att de har ”nycklarna” för att göra det. På förskolan har de exempelvis ordklasserna verb, substantiv och adjektiv tydligt visualiserade för barnen för att de tidigt ska förstå skillnaden mellan dessa olika begrepp och den något svårare delen och dess innebörd. Detta gör att studien ytterligare en gång kommer tillbaka till att det är den kvalitativa utvecklingen hos barnen som eftersträvas i verksamheten. Enligt följande citat förklarar förskolläraren vikten av att tidigt börja lära barnen på ett lekfullt sätt. Annika (personlig kommunikation, 22 november 2018) menar att ”det är viktigt att barnen får ta till sig grammatik i ett tidigt stadium på ett lekfullt sätt. Detta för att få den förståelse för språkets uppbyggnad”.

Strategin harmoniserar mot pedagogikens ideologi med att visualisera det som förskollärarna upplever att barnen behöver lära sig genom bilder och figurer. Förskollärarens roll blir således att gemensamt sitta och diskutera och komma fram till inom varje punkt i Läroplan för förskolan hur de ska kunna visualisera respektive område. Samma figurer och pedagogiskt material används till alla åldrar i verksamheten, sedan anpassas användandet av materialet efter barngruppens utvecklingsstadium.

6.2.2 Montessoristrategi 2, eget självförtroende

Genom att låta barnen själva komma till tals och bli lyssnade på främjas deras egna självförtroende att nyttja språket som kommunikationsform. Om barnen inte vågar använda

det verbala språket som kommunikationsmetod kan deras ordförråd eller andra delar av språkutvecklingen inte utmanas på ett erforderligt vis. Som det beskrevs i presentationen av de två pedagogiska inriktningarna är en grundstrategi i Montessoriförskolan att låta barnen prova på och testa själva innan förskolläraren hjälper dem. Detta är något viktigt för barnen att bygga upp deras självförtroende så att de kan undersöka den språkliga världen och utmana språkanvändningen utan hjälp av de vuxna i omgivningen. Det poängteras att de jobbar utifrån denna grundstrategi i vardagen. Förskolläraren Annika (personlig kommunikation, 22 november 2018) förklarar att ”vi jobbar mycket att barnen ska få testa på utan att man rättar och korrigerar, det är så viktigt att man låter dem prova”. För att barnen ska kunna utvecklas måste de öva och göra fel flera gånger innan de kommer rätt. Förväntningar på att barnen ska ha ett brett ordförråd innan de getts möjligheten att utveckla den kan inte läggas på barnen. Strategin blir därför att utmana barnen att själva och med hjälp av varandra bygga upp ett självförtroende som de kan ha med sig resten av sitt liv.

6.2.3 Montessoristrategi 3, pedagogiskt material

Strategi nummer tre kommer från en annan deltagare än de tidigare två strategierna. Denna strategi handlar om att visualisera för barnen för att de ska kunna härleda ett begrepp till en sak, vilket utökar dess ordförråd och begreppsförståelse. Med hjälp av det pedagogiska materialet kan förskolläraren lättare visualisera för barnen vilket begrepp som härrör det specifika materialet. Det blir en metod att utveckla barnens ordförråd och kan även beroende på barngruppen skapa en förståelse för böjelser såsom kort, kortare och kortast.

Maria Montessoris grundteori där hon tar upp att med olika sorters pedagogiskt material kan även barnens uppmärksamhet för begreppsförklaringar och engagemang för språkanvändandet fångas. Barnen får en bild, figur eller form som de lätt kan relatera till ett nytt begrepp. Om förskolläraren inte har barnens uppmärksamhet är det svårt att nå fram med det budskap och lära ut det som barnen behöver. Det pedagogiska materialet används i den vardagliga verksamheten för att fånga barnens intresse att lära sig.

Man kan plocka fram bilder, ha dem upp och ned vrida och vända på dem mm. För att det ska hända något framför barnen vilket hjälper till att hålla koncentrationen uppe, det är då lättare att lyssna och lyssna måste man också kunna för att utveckla språket. (Ronja, personlig kommunikation, 22 november 2018)

Det pedagogiska materialet har olika betydelser för barnens utveckling. Det pedagogiska materialet har fler positiva inverknings på barnen än vad många kan föreställa sig. Inverknings som fångar barnens intresse för lärandet.

6.2.4 Montessoristrategi 4, utvecklas i samförstånd med varandra

För att utveckla barns verbala språkutveckling börjar allt med kommunikation och samspel mellan förskollärare och barnen likväl mellan barnen. Genom att kommunicera med det verbala språket får barnen träna upp sitt sätt att använda språket och utveckla uttal och kommunikationsförmågan mellan olika individer. Barnens språkutveckling stimuleras genom att förskolläraren använder sig av de didaktiska frågorna vad, hur och varför när de återkopplar till barnen. Detta utvecklar barnens förståelse för verbal kommunikation med en lyssnare respektive en talare. Barnens ordförråd och meningsbyggnad stimuleras genom att de själva måste tänka på vilka ord som ska användas. Meningen är att barnen ska bygga ihop en mening för att få åhöraren att förstå vad som sägs. Enligt förskolläraren Ronja (personlig kommunikation, 22 november 2018) ” börjar det med kommunikationen, kommunikationsförmågan och samspelsförmågan”. Med hjälp av varandra så utvecklas det verbala språket. Barnens verbala språkutveckling sker genom att samtala och diskutera med varandra. Genom detta så kan barnen utvecklas tillsammans och därför behöver barnen kommunicera och utforska språkets alla vägar.

6.3 Skillnader mellan Waldorf och Montessori

I den vardagliga verksamheten skiljer sig språkutvecklingen mellan de olika pedagogiska inriktningarna genom att i Montessoripedagogiken uttrycker förskolläraren specifikt att det ska jobbas med exempelvis uttal eller grammatik. I Waldorfpedagogiken där lärandet sker genom leken uttalas det inte specifikt att det skall jobbas med språkutveckling eller ännu mindre vilket område inom språkutveckling. I Montessoripedagogik används det pedagogiska materialet på ett sätt som gör att barnen lär sig med hjälp av det. Detta medför att det material som används är utformat för utveckling och lärande av språket. Detta blir en specifik aktivitet inom Montessori där de exempelvis använde sig av bilder där Verb, adjektiv och substantiv är indelade i olika kategorier. Vilket i praktiken betyder att barnen får lära sig inom området av grammatik i tidig ålder. Lärandet är dessutom avsmalnat i Montessoripedagogiken då olika aktiviteter är indelade i exempelvis lärandet om ordklassen substantiv.

Det är viktigt att barnen får ta till sig grammatik i ett tidigt stadium på ett lekfullt sätt. För att få en förståelse för språkets uppbyggnad. Så vi har verb, vi har

substantiv och vi har olika sådana indelningar. (Annika, personlig kommunikation, 22 november 2018)

I Waldorfpedagogiken sker lärandet genom leken och upplevelsebaserad kunskap från lekarna. Inom Waldorf använder de sig av sånger och att barnen själva får berätta, för att underlätta uttalet och att låta barnens utvecklas med hjälp av kommunikationen med andra. Dessutom menar de att förskolläraren berättar sagor och att lyssna på och återkoppla till barnen, är deras specifika metod att utveckla barnens ordförråd. Den generella bilden av Waldorfpedagogiken blir således att överensstämja med den grundläggande teorin där barnen får lära sig på sin egna nivå genom sagan och inte specifika aktiviteter. Verksamheten tillämpas efter var barnen befinner sig i sitt utvecklingsstadium. Som det beskrevs med den veckovisa strategin att stimulera barnens ordförråd genom att låta barnen själva få berätta. Genom att det enskilda barnet ofta får uppleva något nytt och i grupp med andra har barnen fått något nytt begrepp som de vill dela med sig av.

Grundsynen på huruvida barnen ska lära sig eller inte i de olika pedagogiska inriktningarna skiljer sig markant ifrån varandra. I Montessoripedagogiken är synen att barnens bästa tid är att lära sig att exempelvis ta till sig språkanvändningen i åldern fyra till sex år. Medan i Waldorfpedagogiken är synen istället att barnen i denna åldern har fullt upp att lära sig om livet och att det är i denna tid som människan lär sig allra mest. Barnen måste få finna sig själva och förskollärarna bör därför inte kräva för mycket av barnen.

Ett hjälpmedel inom Waldorfpedagogiken är att använda sångens fördelar, detta var inget som under den andra intervjun diskuterades. Rim, ramsor och sång fångar barnens intresse och engagemang och underlättar barnens möjligheter till uttal. Genom att sången ligger nära tillhands för förskolläraren kommer det även göra det för barnen, genom deras metoder att vilja härma de vuxna. För de barn som har det svårt för att uttrycka sig kan sången vara avgörande för om de lyckas berätta sammanhängande meningar med ett korrekt uttal eller ej.

En annan skillnad är förskollärarens vilja att visa barnen vad som menas med olika begrepp. I Waldorfpedagogiken används gestaltandet av sagan som metod för förklaring av de begrepp som sagan innehåller. I Montessoripedagogiken är det istället det pedagogiska materialet som används för att lära barnen om ett specifikt begrepp.

6.4 Likheter mellan Waldorf och Montessori uttryckta av förskollärarna

De likheter som kan ses mellan de två pedagogiska inriktningarna är att båda uttrycker att den verbala språkutvecklingen sker genom kommunikation tillsammans med andra. De båda pedagogiska inriktningarna beskriver att förskolläraren bör utgå ifrån barnen och deras intresse och de båda belyser vikten av att bevara barnens engagemang till lärandet. Det skiljer sig sedan mellan de två hur man engagerar barnen till språkutveckling.

Fler likheter som tolkats fram var generellt mellan samtliga deltagare i studien, vilket var att låta barnen prova på och testa för att de ska kunna bygga upp ett eget självförtroende för att genom detta självförtroende våga utmana sig själva att nyttja språket.

Likheter inom Waldorfpedagogiken är likheter som liknar den pedagogiska ideologin, med att genom berättandet antingen med sagan som utgångspunkt eller med andra barns berättelser är de platser där barnen utvecklar sitt ordförråd. Fler likheter som tolkats fram genom intervjun är att förskollärarna visar vad som menas med olika begrepp för barnen. Det som skiljer dem åt är hur dem gör det.

Att lyssna på vad barnen berättar och sedan återkoppla till samtalet är något som alla intervjudeltagare är överens om att det har positiva effekter på barnens språkutveckling. Genom att bli lyssnad på och att ge en återkoppling till vad som sagts av barnet, ges det en chans att utveckla det de berättar och så med utveckla självförtroendet likväl som ordförrådet. Det är här de didaktiska frågorna skapar det kvalitativa lärandet hos barnen.

6.5 Analysresultat

Alla deltagare i studien är överens om att barnens verbala språkutveckling är något som det kontinuerligt jobbas med i den vardagliga verksamheten. Att jobba med förstaspråkutveckling i förskolan är något som hela tiden är en pågående process. Detta för att kunna stötta barnen i språkets alla delar och för att barnen ska hinna kunna ta till sig den språkliga kompetensen som krävs när de går över till förskoleklass respektive skolans värld. De båda pedagogiska inriktningarna har som utgångspunkt i Skolverket, (2016) vilket gör att de regleras och styrs ifrån vad Skolverket menar att den pedagogiska verksamheten skall vara och innehålla.

I Waldorfpedagogiken utgår verksamheten mer från en individanpassad verksamhet. Om barnet har en dålig dag alternativt inte riktigt förstår ett specifikt begrepp eller mening gentemot den övriga barngruppen, ges det tid för barnet att förstå i sin egen takt. I

Montessoripedagogiken uttalas det istället att verksamheten handlar mer om att lära barnen genom det pedagogiska materialet med hjälp av specifika aktiviteter för exempelvis uttal, grammatik eller matematik. När förskolläraren lär ut inom språkutveckling används pedagogiskt material som ska fånga barnens uppmärksamhet. Likväl menar förskollärarna i intervjun att barnen lättare kommer ihåg det som diskuterats om de har till exempel en bild eller ett föremål att minnas. Detta gör att de olika pedagogiska inriktningarna skiljer sig emellan varandra. I Waldorfpedagogiken där den fria leken i en jämn fördelning med planerade aktiviteter skall barnen lära sig det som behövs för att de ska komma väl förbereda till förstaklass. Detta medför att förskollärarens roll blir avancerad och det läggs en stor vikt i att de planerade aktiviteterna verkligen stimulerar barnens språkutveckling. I den fria leken krävs det istället mycket av barnen, att de samspelar och framförallt leker med varandra för att få ta del av den språkutveckling som kommer genom verbal kommunikation. Inom Montessoripedagogiken där aktiviteterna är mer uppstyra finns det ett tydligare mönster i vad de specifika aktiviteterna skall innehålla vilket gör att förskollärarens roll blir annorlunda. I dessa aktiviteter kan förskolläraren nyttja det pedagogiska materialet och tillämpa specifika övningar för att koncentrera lärandet inom ett specifikt område.

En ide i Montessorimaterial är ofta att har du ett material så visa man det först och då är det just att själva presentationen kan vara ganska ordlös först sedan när man har börjat använda det så börja man också benämna saker och då är det även lång, längre, längst eller kort, kortare, kortast osv (Ronja, personlig kommunikation, 22 november 2018)

När man studerar skillnaderna huruvida de olika pedagogiska inriktningarna ser på hur och när barnen lär sig i den ålder de befinner sig i på förskolan. Waldorfpedagogiken menar att lärandet inte bör vara för avancerad då det istället hämmar barnens utveckling framför att den får positiva effekter på utvecklingen. Detta för att som det tidigare nämnts har barnen fullt upp att ta till sig om livets alla lagar. En specifik metod som tillämpas inom Waldorfpedagogiken är att lära barnen genom sagor och kommunikation. Sagoberättandet är en av de metoder som tillämpas för att stimulera barnens språkutveckling genom utökat ordförråd och deras förmåga att måla upp bilder i sin fantasi.

Men för oss är det ju så här att lyssna på en saga är utvecklandet för det inre tänkandet och den yttre kommunikationen mellan individer, sagoberättandet borde faktiskt vara ett av dom viktigaste inslagen i hela vår barnuppfostran anser många Waldorfförskollärare. (Louise, personlig kommunikation, 22 november 2018)

Samtliga deltagare i studien poängterar vikten av att låta barnen kommunicera obehindrat och en metod för att främja barnens kreativitet är att ta med dem till en plats där de känner sig säkra. En metod inom Waldorfpedagogiken är en veckovis aktivitet som att ta med barnen ut i skogen och låta dem berätta för varandra om vad som hänt under helgen. Det är här som de får öva sig på uttal, utvidgat ordförråd och till viss del även grammatiska rättfärdigheter. Det är även som det beskrevs i tidigare forskning, under sagoläsningen som barnen utvecklar sin fantasi och sin kunskap att måla upp bilder för sig själv. Detta ligger till grund för att kunna skriva en egen text i deras framtida liv. Hur barnen sedan tolkar det som sägs i sagan eller berättelsen är beroende på åhöraren. Alla barn har olika sätt att se en fiktiv figur som exempelvis Emil i Lönneberga, är han lång eller kort, eller till och med vad är en snickarbod. Det är här som gestaltandet av sagan i Waldorfpedagogiken har sin stora fördel för barnen. Gestaltandet gör att barnen får en förklaring när Astrid Lindgren förklarar om Emil är kort respektive vad gårdens snickarbod är för något. Med gestaltandet får barnen det förklarade för sig vad varje begrepp är för något. I den pedagogiska verksamheten tillämpas sedan materialet mot åhörarna och beroende på vilken barngrupp som aktiviteten lämpar sig för.

7 Diskussion, slutsats och vidare utveckling

I denna avslutande del av studien diskuteras resultatet och metoden av det som kommit fram respektive använts i studien. Hela studien diskuteras sedan utifrån förskollärarens roll i det vardagliga arbetet.

7.1 Resultatdiskussion

Frågeställningen i studien var att finna vilka strategier som tillämpas inom språkutveckling och vilka likheter och skillnader som finns emellan Montessori- respektive Waldorfpedagogiken. Resultatet blev de citat som uttryckts i intervjuerna. Många av de strategier som tagits upp korrelerar med vad grundteorin inom respektive pedagogik förklarar. Däremot finns det tydliga mönster att varje pedagogik inte är helt baserad på deras grundideologi i respektive pedagogik. Alla strategier som de använder på förskolan är inte nödvändigtvis relaterade till dess specifika pedagogik, det är inte pedagogiken som styr verksamheten utan den regleras av läroplanen. Det vill säga att såväl inom Montessori- och Waldorfpedagogiken jobbar man utifrån en grundteori som alltid är utgångspunkt i alla sorters förskolor, oberoende på den pedagogiska inriktningen.

Inom Waldorfpedagogiken diskuterades det inga konkreta aktiviteter eller metoder som kan tillämpas för att lära ut språkutveckling. Snarare diskuterades det i de olika intervjuerna vilka metoder som tillämpas för att stimulera barnens språkutveckling. Anna förklarade fördelarna med sin aktivitet med att ta med barnen ut i skogen och sitta på en mindre anspänd plats och låta barnen uttrycka sig utan någon psykologisk press från förskolans miljö. En effektiv metod att ta tillvara när möjligheten för den finns, att låta barnen vara på en plats där kreativiteten kan ta nya former.

Att utveckla språket hos barnen i förskolan är en stor och viktig uppgift att tillgodose och den bör anpassas beroende på utvecklingsstadiet i barngruppen. Att jobba med olika språkstimulerande aktiviteter så som att kommunicera mellan individer är något som tydligt framkom i resultatets del att det är något som sker i den vardagliga verksamheten på förskolorna. Även leken och berättandet har stor betydelse i språkutvecklingen och ska täcka en stor del av barnens tid på förskolan (Skolverket, 2016). Genom lek tränar barnen på att uttrycka känslor, tankar, viljor och genom berättandet för de en kommunikation med andra (Lindqvist, 1996). Lindqvist beskriver att barnens lek bidrar till ökat ordförråd, kommunikation och att självförtroendet i allmänhet stärks, vilket samtliga av deltagarna också poängterar i intervjuerna.

Inom Waldorfpedagogiken ser man till den fria lekens betydelse och påverkan. Barnet ska fritt kunna utvecklas i dess egna takt och behov. Den fria leken bidrar till mycket lärande, fantasi, stimulans i olika inriktningar och inte minst utvecklas språket. Genom kommunikation i leken med andra barn utvecklar barnen meningsskapandet och att lyssna till och vad andra barn har att säga. Att lyssna på vad andra säger, tänker och tycker är en viktig förutsättning. Detta då det krävs för att kunna delta i olika samtal med andra individer och bli goda samhällsmedborgare.

Inom Montessoripedagogiken är det tydliga lärandet en viktig del i pedagogiken och är en förutsättning i vardagen. Genom olika pedagogiska material anpassat till olika ämnen blir det mer tydligt vilket område som ska läras ut för stunden. När det ska jobbas med språkutvecklingen finns det en del olika material som används och som har olika positiva effekter på barnens utveckling.

7.2 Metoddiskussion

Metoden som tillämpats i studien var att föredra för att besvara frågeställningen i rapporten. Genom att intervjua förskollärare och sedan transkribera det som sagts kan materialet analyseras på andra nivåer än om materialet endast skulle funnits som ljudfiler. Detta betyder antingen att förskollärarna har god kunskap om teorin inom sin respektive pedagogik, alternativt att de uttrycker en sak och de behöver nödvändigtvis inte tillämpa dessa metoder i verksamheten. Förskollärarna kan istället jobba utifrån sina egna traditioner, saker som de vet att de brukar funka i vardagen men som inte grundar sig på tidigare forskning.

De frågor som tillämpades i intervjuerna har givit ett fullgott resultat till att besvara frågeställningen i studien. Deltagarnas olika personligheter och bakgrund gav olika svar och olika strategier. Antalet intervjuer var också tillräckliga för att lyckas besvara frågeställningen i studien. De väsentliga strategierna har funnits och vilka skillnader som uttrycks emellan de olika inriktningarna likaså. Deltagarna uttryckte dock att frågorna som skickades ut innan var svårtolkade vilket är något som tas med till framtiden. Den semistrukturerade intervjumetoden ses som rätt val då diskussionen kunde ledas i rätt banor med en stabil grund i de frågor som deltagarna redan kunnat läsa sig in på. Christoffersen och Johannessen (2015) beskrev metoden som noggrann och givande vilket som stärks i studien. En viktig faktor till ett lyckat resultat är att frågorna som skickas till deltagarna innan bör vara formulerade på ett vis som gör att materialet blir lätt att analysera efter intervjutillfället. Frågorna får heller inte vara för komplexa som gör att deltagarna blir osäkra på vad som menas. Ett fåtal av deltagarna

upplevde frågorna som komplexa men besvarade frågorna efter bästa förmåga och eftersom det var en semistrukturerad intervju så blev det en bra diskussion vid varje tillfälle.

Diskussionen var sedan det som gav ett tydligt och fullgott resultat.

7.3 Förskolläraryrkets kompetens

Jag i min roll som förskollärare ska och vill gärna ha en bred kunskap och ett intresse för olika pedagogiska arbetssätt. Genom att bära på olika kunskaper i det pedagogiska området med olika pedagogiska inriktningar anser jag att man har en stor tillgång till att kunna stödja barn och anpassa verksamheten till det barngruppen behöver. Att använda sig av olika arbetssätt och att tillföra dem i verksamheten kan hela verksamheten utvecklas och förbättras. Genom att använda och hålla ett öppet sinne till olika teorier och erfarenheter från olika instanser kan förskolans verksamhet utvecklas till det bättre med små justeringar varje dag.

För att kunna möta framtidens barn bör man som förskollärare därför vara beredd på att det finns många olika sorters individer i vårt samhälle. Det är därför av stor vikt att man som förskollärare kan anpassa sig efter barnets bästa. För att kunna göra det bör man besitta en mängd olika kunskaper och besitta ”nycklar” eller erfarenheter för att kunna möta alla olika individer. För att ett sätt att lära ut språkutveckling har funkat behöver det nödvändigtvis inte betyda att det kommer göra det för all framtid. Detta medför att jag som förskollärare hela tiden behöver hålla mig uppdaterad med ny forskning och framförallt kunna använda och tillämpa den i verksamheten.

7.4 Slutsats

Det som studien har kommit fram till är att det finns väsentliga skillnader mellan de två olika pedagogiska inriktningarna. Waldorfpedagogiken är en plats där barnen får utvecklas i sin egna takt med hjälp av leken. I Montessoripedagogiken sker lärandet med olika pedagogiska material som hjälpmedel för att stötta barnen till ett tidigt lärande. För att de olika pedagogiska inriktningarna skall kunna bedriva sin verksamhet med att stötta barnen i sin utveckling krävs det olika strategier för att göra detta. Strategierna som funnits i arbetet grundar sig till stor del på respektive pedagogisk ideologi.

7.5 Vidare forskning

För att veta om resultatet i rapporten verkligen stämmer överens mot verkligheten bör en studie på hur barnen reagerar på de strategier som tillämpas av förskolläraren. Denna studie utgår ifrån förskolläraryrkets perspektiv och ett intressant område att utveckla studien mer hade

varit att fråga barnen vad de anser som språkutvecklande. Ytterligare ett intressant område att vidareutveckla hade varit att följa varje informant efter intervjun för att se om de strategier som uttrycks används i verksamheten.

8 Referenser

- Axelsson, M., Bergöö, K., Brink, L., Fast, C., & Kåreland, L. (2016). Bygga broar och öppna dörrar. Stockholm: Liber.
- Bjar, L., Liberg, C., Abrahamsson, N., Axelsson, M., Bruce, B., Fredriksson, U., . . . Str. (2010). Barn utvecklar sitt språk. Lund: Studentlitteratur.
- Christoffersen, L., & Johannessen, A. (2015). Forskningsmetoder för lärarstudenter. Lund: Studentlitteratur.
- Dalen, M. (2015). Intervju som metod. Malmö: Gleerups.
- Hjort, M.-L., & Pramling, N. (2014). Den blivande förskollärares formering. En studie av verksamhetsförlagda handledningssamtal, argumentationstraditioner och metaforik. *Tidsskrift för Nordisk Barnehageforskning*, 7. <https://doi.org/10.7577/nbf.610>
- Jonsson, A. (2016). Förskollärares kommunikation med de yngsta barnen i förskolan: med fokus på kvalitativa skillnader i hur ett innehåll kommuniceras. *Tidsskrift för Nordisk Barnehageforskning*, 12. <https://doi.org/10.7577/nbf.1232>.
- Källström, L. (2011). Vad kan vi lära oss av berättelser? Det fiktivas funktion i svenska som främmande språk. *MALMÖ UNIVERSITY ELECTRONIC PUBLISHING*, 1 , 139-161
<http://hdl.handle.net/2043/12378>
- Lindgren, A.-L. (2016). Etik, integritet och dokumentation i förskolan. Malmö: Gleerups utbildning AB.
- Lindqvist, G. (1996). Lekens möjligheter (1:15 uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Martin Korpi, B. (2015). FÖRSKOLAN I POLITIKEN – om intentioner och beslut bakom den svenska förskolans framväxt. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Montessoriförbundet. (2018). Pedagogiken. Hämtad 20 oktober, 2018, från Montessoriförbundet, <https://montessoriforbundet.se/pedagogiken/>
- Norling, M. (2015). Förskolan - en arena för social språkmiljö och språkliga processer [Elektronisk resurs]. Diss. (sammanfattning) Västerås, Mälardalens högskola, 2015. Västerås.
- Partanen, P. (2009). Från Vygotskij till lärande samtal. Stockholm: Sanoma Utbildning.

Patzlaff, R., McKeen, C., von Mackensen, I., & Grah-Wittich, C. (2011). *Child from Birth to Three in Waldorf Education, Child Care, The* - eBook. North America: Waldorf Early Childhood Association.

Ritter, C. (2008). *Waldorfgpedagogik*. Järna: Levande Kunskap.

Skjöld Wennerström, K., & Bröderman Smeds, M. (2009). *Montessoripedagogik i förskola och skola*. Falkenberg: Natur Kultur Akademisk.

Sverige. Skolverket (2016). *Läroplan för förskolan Lpfö 98*. ([Ny, rev. utg.]). Stockholm: Skolverket.

Steinerskolan. (2017). *Waldorfpedagogiken i korthet*. Hämtad 07 November, 2018, från Steinerskolan, <http://www.steinerskolan.se/waldorfpedagogiken-i-korthet/>

Svensson, A.-K. (2012). *Med alla barn i fokus : om förskolans roll i flerspråkiga barns språkutveckling*. *Paideia*, (4), 29–37. Hämtad från <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hb:diva-1468>

Waldorförskolefederationen. (2016). *En väg till frihet*. Järna : Waldorförskolefederationen.

Öhman, M. (2016). *Samspelebar oc samtalsklar : om samtal i förskolan och skolan*. Stockholm: Liber.

Bilaga 1

Detta är en förfrågan om deltagande i en studie med utgångspunkt i hur ni arbetar med språkutvecklingen på er verksamhet med er pedagogik.

Eftersom jag är intresserad och gärna vill veta mer om er pedagogik och hur ni jobbar skulle jag gärna vilja intervjua två förskollärare, gärna med utbildning inom förskolläraryrket, för att få en innehållsrik information.

Detta innebär alltså att jag gärna skulle vilja komma i kontakt med er och komma förbi till eran spännande verksamhet för att göra en intervju med förskollärare inom just er pedagogik.

Intervjun kommer ta cirka 20-30 minuter.

Arbetets syfte är att ta undersöka hur det arbetas med språkutvecklingen på en förskola inom er pedagogik. Jag vill alltså intervjua er som medvetet arbetar med språkutveckling utifrån erat perspektiv.

En liten presentation av mig själv

Mitt namn är Saskia Baum, men kallas för Sassi. Jag är en förskolläraryrketstudent som går sista terminen och ska nu skriva examensarbetet. Jag intresserar mig för er pedagogik och vill väldigt gärna få reda på mer, om hur ni arbetar och stöttar barnen i språkutvecklingen. Jag som förskolläraryrket ska och vill gärna ha en bred kunskap och intresse för olika pedagogiska arbetssätt.

Etiska regler

Den som kommer att delta i denna studie deltar självklart frivilligt. Du har alltid rätt till att avbryta intervjun när du känner att det inte känns okej längre. Intervjun kommer att spelas in på min privata mobiltelefon och bara jag kommer att ha tillgång till materialet. Inga obehöriga kommer att komma i kontakt med materialet. Resultaten ska presenteras på ett sätt där det inte går att identifiera informanter som deltagit i studien.

När arbetet är klart och godkänt kommer det att finnas öppet på DIVA så vem som helst kan ta del av materialet.

Datum för senaste svar för deltagande

Kom gärna med förslag på datum som skulle kunna passa eran verksamhet. Intervjun skulle behöva genomföras under oktober.

Jag hoppas att ni är intresserade av min studie och vill bidra till den för att få bredare kunskap och intresse för olika arbetssätt inom språkutveckling med en särskild pedagogik.

Jag kommer att bifoga intervjufrågorna för att underlätta och för att få innehållsrika svar.

Hör gärna av dig vid frågor!

Tack för visat intresse

Med vänliga hälsningar

Saskia Baum

Kontaktuppgifter

Kontakt till handledaren